

De Persant

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881. (Staatsblad No. 124.)

Zondag 9 Augustus 1903. No. 1336.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geboorteden versonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE: Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20, voor het Buitenland per jaar / 3.60 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentie: van 1 tot 6 regels / 1.20, voor elke regel meer 20 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verlagen van Verlen. H. C. P. regel.

„Met geheel uw ziel“.

En Jezus zeide tot hem: Gij zult liefhebben den Heere uwen God met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand. Matth. 22: 37

Begint het ook u te hinderen, ja tot schuld te worden, dat ge, naar de jaren die ge reeds doorleefd, in het liefhebben van uw God het nog zoo weinig ver hebt gebracht, begin dan met op den regel, dien uw Heiland u voor het liefhebben van uw God schonk, nauwkeuriger dan dusver te letten.

Ge hebt het groote gebod van kindsbeen af gekend. Ge hebt het van buiten geleerd, en geen woord er in is u vreemd gebleven. En ook gaaf ge in uw conscientie uw Heiland zonder beding gelijk, o, Gewisselijk, er mocht aan uw liefde voor uw God niets ontbreken. Het moest een liefde zijn met heel uw hart, uw ziel, uw verstand, met al uw kracht. Een liefde zonder grenzen. Alles voor uw God, gelijk gij voor uzelf alleen van uw God alles te verwachten hadt.

Maar Jezus liet het dan toch niet bij een algemeene verklaring. Jezus zei niet: Gij zult den Heere uwen God liefhebben in alles. Neen, Jezus heeft onderscheiden; onderscheiden het hart, de ziel, het verstand en de kracht. En deed ge nu wel goed met daarover heen te lezen? Met die onderscheiding had Jezus toch een doel. Hij heeft die onderscheiding voor heel zijn kerk noodig geacht. Hij heeft gewild, dat de dienaren van het Woord onderscheidenlijk dat liefhebben van God met het hart, met de ziel, met het verstand en met al onze kracht aan de Gemeente des Heeren op de conscientie zouden binden. En evenzo heeft hij gewild, dat elk kind van God gedurig zichzelf onderzoeken zou, of zijn liefde voor God reeds op die vierdelei wijze geöfend werd.

Veel krachtiger zou de wortel der echte vroomheid dan ook in den levensbodem der gemeente zijn ingedrongen, indien er prediking en zelfonderzoek zich veel ernstiger dan dusver op het aankweken van deze rijke, warme liefde voor God had toegelegd, en uit de vervulling van het eerste en groote gebod levenskracht had geput.

Er is geen heiliger macht die ons bezield kan, dan de liefde, en in alle liefde draagt de liefde voor God de kroon.

Daarom is de liefde de band der volmaaktheid, mits ge haar maar niet veruchtigt tot een vaag begrip van ideale liefde, zonder regel of voorwerp.

Al het hooge en verhevene, dat van de liefde geloofd en bezongen kan worden, bezit dan alleen realiteit, zoo het een liefde is, die eerst God mint, en om Gods wil den naaste.

Nu trekt het al aanstonds de aandacht, dat Jezus in het aanprijzen van de liefde voor God het hart en niet de ziel voorop plaatst.

Ieder onzer zou het anders hebben gedaan.

Wij zouden eerst de ziel als het middelpunt van geheel ons innerlijk leven hebben genoemd, en daarna uit die ziel leven als middelpunt, het liefhebben met ons hart, met ons verstand en met al onze kracht hebben afgeleid.

Jezus daarentegen begint met het hart, komt dan op de ziel, om eerst daarna op het verstand en op onze krachten te wijzen.

Uit hetgeen de Heere bij Jeremia tot Israël zegt kan dit verschil tusschen hart en ziel u duidelijk worden.

Het is in Jeremia 5: 10 en 18, dat de één maal tot Israël gezegd wordt, dat de vreeselijke uitgieting van Gods toorn Israëls hart, en de andere maal, dat ze Israël's ziel zal raken, maar met een scherp geteekend onderscheid.

Als het lijden, dat over Israël komt, geteekend wordt in zijn eerste bange-gewarwording, heet het: „Dit is uwe boosheid, dat het zoo bitter is, dat het tot aan uw hart raakt.“

Maar als nu het aldus ondervonden lijden doorgaat, en ten slotte doodelijk wordt, dan heet het: „dat het zwaard tot aan de ziel raakt.“

Zoo is het hart de zetel der aandoeningen en gewaarwordingen, de ziel de zetel van het leven zelf.

Brengt ge dit nu op de liefde over, dan is het ook hier het hart, dat de indrukken van liefde ontvangt en de gevoelsbeweging der liefde doet uitvloeien; maar het is de ziel, waarin de ontvangen liefde bezinkt, en

waaruit de aandrift tot de liefdesbeweging opkomt.

Zonder het hart zou er geen liefdesgevoel en geen liefdesoefening denkbaar zijn, maar noch de genotene noch de beoefende liefde zou uw ik raken, indien er achter en onder uw hart niet nog iets diepers, de bron zelf van uw leven, lag, en indien het verband niet werkte, dat uw hart met uw ziel verbindt.

Ge kunt niet hooren dan met uw oor, en niet spreken dan met uw stem; maar toch is het uw ziel, die uw oor gebruikt als instrument om te hooren, en evenzo uw ziel die in uw stem moet spreken, zal uw woord waar zijn.

En zoo ook kunt ge geen liefde indringen en geen liefde bewijzen dan met uw hart, maar toch is en blijft het de ziel, die uw hart als instrument gebruikt, om met haar diepste en verborgen leven in de weelde der liefde in te gaan.

Ge zijt er dus niet, of ge al zeggen kunt, dat ge God met uw hart liefhebt.

Men kan met zijn hart zich weldadig door genoten liefde aangedaan gevoelen, en wederkeurig gevoelens van liefde in zich voelen opwekken, zonder dat er daarom van echte, wezenlijke liefde sprake is, eenvoudig wijl de ziel niet in deze liefde ingaat.

In de kunst vooral komt dit sterk uit.

Men hoort dan een roerend stuk van menschelijk lijden in muziek en zang aan, en wordt op het eigen oogenblik diep geroerd en meegesleept. Men heeft de waarwordingen van zielsangst, die werden uitgezongen, door zijn hart gevoelen gaan. Men heeft er in meegedeeld en meegedeeld. Maar straks is het stuk uit. Nog even werkt de indruk na. Doch een uur later is alles vergeten en zet men, alsof er niets doorleefd was, zijn gewone gesprek voort. Niet dat het buiten het hart om ging, want ook die schijngevoelens doen het hart aan. Maar de ziel bleef er buiten, en daarom raakte het ons niet.

En ditzelfde merkt ge gedurig in het leven. Zelfs bij meer dan één moeder komt het voor, dat ze geen traan in het oog van haar kind kan zien, of ze wordt er door geroerd, en zal op dat oogenblik alles doen, om haar lieveling zijn leed te doen vergeten en haar kind te troosten. Maar ook dit blijft zoo dikwijls bij den aandrang van het hart. Als het kind, dat weende, maar weer lacht, is alles over, en omdat haar liefde voor haar kind niet uit den wortel van haar ziel opkomt, weet ze ook de ziel van haar kind niet lief te hebben, en berispt ze het in plaats van het te redden.

En zoo nu ook is er een liefhebben van God met zijn hart, dat op doet vlammen als de eere Gods gekrenkt wordt en in aandoeningen voor het Eeuwige Wezen behagen schept, en toch zichzelf en niet God bedoelt, omdat er wel liefde is, maar geen liefde die zich verdiept in de ziel.

In uw ziel is uw ik en staat uw ik voor het aangesicht van uw God, en daarom op den bodem van uw ziel moet het pleit beslecht, of uw God er om u zal wezen, of wel dat gij er alleen zijt om en voor uw God.

Zegt ge nu: Bij mij is het dit laatste. — Heerlijk. Maar nu komt de tweede vraag: Is het alzo bij u uit onderwerping, uit eigen nietigheidsbesef tegenover de majesteit des Heeren, of is het alzo uit liefde?

Zoudt ge niet anders dan voor uw God willen bestaan, omdat ge niet anders kunt? Of, kwam het bij u hiertoe, omdat ge niet anders zoudt willen, omdat uw God uw innigste liefde was, en omdat ge in die liefde voor uw God heel uw bestaan vocht opgaaf?

Door het hart zal dat dan genoten worden, en door het hart tot uitgang komen. Daarvoor ontvangt ge dat kostelijk instrument van uw hart. Maar die dit hart gebruikt en het in zalige liefde bespeelt, dat is en blijft dan toch uw ik, in het centrum uwer zielen, in dien diepen ondergrond van uw aanzijn, waar uw persoon leeft voor het heilig aansnijven van den Drieenighe.

Hebt ge nu van zulk een liefde voor God reeds iets in u bespeurd? En zoo ja, verstaat ge dan wat het zeggen wil: Alzo uw God in het binnenste van uw wezen, van uw ik, van uw persoon, met heel uw ziel lief te hebben?

Niet dat ge oogenblikken kent dat het alzo bij u is, maar dat deze liefde van uw God gansch bestendig is geworden.

Niet dat ge met een stuk van uw ziel, met een deel van uw ik, u aan de liefde van uw God overgeeft, zoodat ge, om slechts dit één te noemen, zalig zoudt willen worden om zelf gelukkig te zijn, en

niet om eeuwig uw God te verheerlijken.

En ook niet met een deeling van uw ziel tusschen uw God en uzelf, zoodat ge nog gedurig roof in uw ziel pleegt, en een deel van uw lust, van uw toekomst, van uw zelfbesef, aan uw God poogt te onttrekken.

De eisch is zoo ontzettend, is zoo alomvattend: Gij zult liefhebben den Heere uwen God met heel uw ziel, d.w.z. dat er niet één uitgang des levens meer in u zijn zal, dan die uit de liefde voor God opkomt.

En zegt ge hierop: Daarvoor zou ik een engel en geen mensch moeten zijn, ge hebt recht, mits ge er bij voegt: geen zondig mensch.

Doch daarvoor hebt ge dan ook uw Heiland, die als mensch deze volmaakte liefde voor uw God ook voor u volbracht heeft; en vrede zal er in uw ziel, bij al uw gebrek aan liefde, zijn, zoo ge in dien Heiland door een oprecht geloof moogt geborgen zijn.

Uit de Pers.

Over „Diaconale Fondsen met bijzondere bestemming“ schrijft Prof. Biesterveld in het Diaconaal Correspondentieblad het volgende:

Het kan overbodig schijnen, om voor onze diaconieën de vraag te bespreken, of het goed is fondsen te vormen door het opleggen van gelden. Ge woonlijk toch leven de diaconieën meer van tekenen, dan dat zij geen raad weten met hunne inkomsten. Toch is het goed deze vraag onder de oogen te zien, omdat in tweeërlei zin fondsen kunnen gevormd worden.

Het is mogelijk dat een diaconie in een sekeren tijd meer ontvangt dan zij noodig heeft. Dat kan door zeer ruim toevloeden van de gewone inkomsten, doordien er een tijd lang weinig armen zijn te verzorgen, of doordien buitengewone inkomsten, als legaten enz., de kas komen stijven.

Het zou dwaasheid zijn te beweren: O, dan moet alles uitgegeven worden wat er maar inkomt. Het is niet barmhartig om meer dan hetgeen waarlijk noodig is mede te deelen. Dat doet zoogelooft worden, en seker eischen stellen aan het leven ook voor de toekomst, niet in overeenstemming met het begrip „slagen van nood“.

In zulk een geval mag en moet een diaconie het geld, dat zij over heeft, uitzetten.

Maar, en hier komt het op aan, een diaconie moet zich er niet op toeleggen om geld te verzamelen en alker aan te trekken. Wanneer de inkomsten weer minder zijn moet zij met blijdschap het bezit verloopen, om de noodige mededeeling te kunnen doen.

Het is helaas in de historie met menige diaconie reeds gegaan, dat ze liever de armen naar het buroijr ambtstelsel verwees, dan dat ze bezittingen, landerijen, enz., aan de diaconie toekomende, verkocht. Dan leden de armen honger, terwijl de diaconie rijk werd! Dat is uit den boze en mag in de gemeente geen plaats hebben.

In tijd van overvloed opleggen, maar ook even gaarne als weer tot den laatste cent uitgeven, als het noodig is, en nooit eischen stellen aan het mededeeling van de armen inkomsten, om het kapitaal groot of klein, niet aan te tasten.

En tweede vraag is, hoe te handelen, als legaten met een bepaalde bestemming vermaakt zijn. Dan moet men van zelf het geld naar den wil van den erflater besteden. Maar het ligt op den weg der diaconieën, als zij van zulke legaten weten, er op te werken, dat zij, zonder nadere bepaling van de bestemming, aan de diaconieën worden vermaakt. Dat is veel beter. De toestanden toch wijzigen zich elk oogenblik. Er kan voor het oogenblik een behoefte bestaan, die dringend voorziening eischt, en jaren later b.v. bestaat die behoefte niet meer. Dan is het geld er toch voor gegeven, mag alleen daarvoor besteed, en doet geen nut, omdat de behoefte waarvoor het werd afgezonderd, zich niet meer voor doet.

Zoo is er meermalen kapitaal vroeger vermaakt dat nu rente op rente vermeerderd, en alleen duit om enkele sinecure's te betalen en voorts nutteloos.

Verderstel b.v. dat iemand een kapitaal vermaakt aan een diaconaal suppletiefonds voor schoolgaande kinderen van ouders, die het volle schoolgeld niet kunnen betalen. Dat zou op dit oogenblik menige diaconie uitnemend te stade komen. Maar nu behaagt het onze God om b.v. over eenige jaren den politieke toestand in ons land zoo te doen zijn, dat het komt tot finale oplossing der schoolquaestie in dezen vorm, dat van staatswege alle ouders door u sidie in staat worden gesteld, om hunne kinderen naar hun beginsel te doen onderwijzen. Dan zijn de suppletiefondsen overbodig, en zou zulk een legaat worden een dood kapitaal.

Wij moeten geen perken stellen aan het souverein bestuur van onze God. Daarom is het verre het best, wanneer eventuele legaten aan de diaconieën zonder nadere bepaling vermaakt worden, opdat die er mee kunnen handelen naar de nood het vereischt. Kan men echter den legataris daartoe niet bewegen, dan moet van zelf het geld naar de bijgevoegde bepaling besteed worden.

Een andere vraag, zeker van niet minder belang is, het of een diaconie geropen is fondsen te verzamelen voor een nood die komen kan, maar nog niet aanwezig is. Bijvoorbeeld is het ook roeping voor de diaconieën om, al zijn er geen wezen in een kerk, toch reeds ja en lang te gaan sparen voor het geval, dat er wezen zullen komen.

Ook hier heeft men wel te onderscheiden. Het geldt niet de vraag: als een schenking of legaat voor zulk een doel wordt gegeven, mag de diaconie dan zulk een schenking of legaat aanvaarden, al zijn er geen wezen te verzorgen? Zeker mag dat. Er is natuurlijk geen reden om dit geld te weigeren. Maar dan geldt ook hier, liefst er op aandringen: geef het zonder bepaalde bestemming. En dan ook: als er dan b.v. wezen komen, eerst

zulk een schenking of legaat verbruiken vóór men b.v. dan uit de algemeene kas nemen gaat. Noot geldigier worden in onze armenverzorging, in welken vorm ook — nooit vergaderen van schatten, hoe ook bedoeld.

Ook wordt niet afgekeurd het afzonderlijk collecteren en bijdragen verzamelen, indien zulks noodig is, voor bepaalde bestemde behoeften.

Bepaald ontkennend echter is de vraag te beantwoorden, of de diaconie geld moet gaan verzamelen, met het oog op de toekomst en wat zij voor eischen kan stellen. Dat is met heel het begrip van Dienst der barmhartigheid in strijd. Heel iets anders is, of ik voor de toekomst mijner kinderen zorg en zorgen moet, dan dat een diaconie angstig gaat vragen: wat kan er over tien of twintig jaar gebeuren; kan er dan misschien ook een wees te verzorgen zijn? Zoo zouden de diaconieën voorzorgsmatregelen moeten nemen met het oog op mogelijke wezen, maar ook arme krankzinnigen, idioten, blinden, ongeneeslijke kranken, te begraven dooden, terwijl geen enkel geval zich nog voordoeft. Eveneens met het oog op allerlei mogelijke rampen, epidemien, branden, oorlog, revolutie en wat niet al.

Op dit terrein mag zeker geloof gevraagd, dat God zorgen zal, als zulke nood ons overkomt.

Dus: niet roekeloos meer uitgeven dan noodig is; is er over, die gespaard; is het noodig, al het bespaarde onmiddellijk uitgeven; liefst zonder bepaalde bestemming alle schenkingen en legaten zlen te krijgen; wat toch met bestemming gegeven wordt: daarvoor onmiddellijk gebruiken; geen fondsen oprichten voor mogelijke gevallen in de toekomst.

Hierbij sluiten wij ons van harte aan. Alle aparte „fondsen“ zijn de dood van de barmhartigheid, die telkens opnieuw geprikkeld moet worden.

Officieele Berichten.

Ds. C. de Bruijn van Kabaniroe.

Vrijdag 26 Juni was de dag waarop Ds. de Bruijn en zijn gade onze vaderlandschen bodem wederom mochten betreden, na een ruim tien-jarigen arbeid in den dienst des Evangelies, op het eiland Soemba.

Reeds in het najaar 1902 ontvingen Dep. der drie noordel. provincien een medisch advies, waarin, met het oog op den gezondheidstoestand van mevr. de Bruijn, met ernst werd gewezen op de noodzakelijkheid eener repatriatie. Deputaten stonden deze dan ook gereedelijk toe. Toch stonden Br. en Z. de Bruijn niet aanstonds op vertrek. Onderscheidene oorzaken werkten hiertoe mee; niet het minst een zware ziekte van Br. de Bruijn, tot nabij den dood, waaruit de Heere hem spoedig genadiglijk weer oprichtte.

Na een voorspoedige zeereis bereikten zij welgemeend het oude Europa en straks het oude geliefde vaderland met familie, vrienden en bekenden. Het afscheid op Soemba was bijzonder hartelijk. Een overgroot deel der gemeente deed den geliefden leeraar en zijn gade uitgeleide naar het strand, mevr. de Bruijn, als bijzonder teken van hoogachting en liefde, gedragen op een stoel.

Maandag j.l. hadden wij het genoegen Ds. de Bruijn te ontmoeten. Hij ziet er opgewekt en levendig uit, telwat gebruid door de Ooster-zon. De gezondheidstoestand van mevr. de Bruijn is thans bevredigend. Van harte wenschen wij Br. en Z. de Bruijn een blij en gezegend verblijf toe, onder vrienden en magen en in het midden der gemeenten. Moge, onder den zegen des Heeren, de rust en het verkeer onder ons, onzen broeder en zuster sterken en toerusten met nieuwe krachten, om straks met blijdschap den arbeid op Soemba weer aan te vatten.

Ds. de Bruijn is nog vol moed, na alle teleurstelling en moeite op Soemba ondervonden, vooral in de laatste jaren. Dit verblijft ons. De Heere doe zijn licht opgaan over Soemba, tot uitbreiding van zijn heerlijk Koninkrijk.

Namens Deputaten:

Aren, 5 Aug. 1903. W. W. SMIT, corr.

Centr. Past. Conferentie.

Belangstellende broeders en vrienden worden er nogmaals aan herinnerd, dat aanstaanden Donderdag de Centr. Past. Conferentie D. V. in de Plantagekerk van de Geref. Kerk te Zwolle zal gehouden worden. Ze zal des voormiddags te 10½ uur aanvangen, en niet later dan 5 uur eindigen.

Een regeringscommissie stelt zich ook nu weer als een vorige maal aan de Conferentie ten dienste. Het adres dezer Commissie is de heer Ab. J. van Tongeren, Van Ittersumstraat 4, Zwolle.

Zij, die nachtverblijf begeeren, hebben zich daartoe bij Zed. voor Woensdag aan te melden. Aan herbergzaamheid ontbreekt het bij de Zwolse broeders en Zusters nog niet.

Namens het Comité der Conferentie, J. VONK, Secr.

Maassluis, 5 Augustus 1903.

L. S.

De classis Gouda der Geref. kerken heeft in hare vergadering van 4 Aug. 1903 preparatoir geëxamineerd den candidaat A. C. Heij te Reeuwijk en met algemeene stemmen beroepbaar gesteld bij de Geref. kerken in Nederland.

Namens de classis Gouda,

S. DE VRIES, Scriba,

Haastrecht, 4 Aug. 1903.

Buitenland.

Duitschland. Het vraagstuk van de kerkelijke tucht in de Lutherse kerk aan de orde.

Tot onze blijdschap wordt in kerkelijke kringen van Duitschland het stuk van de kerkelijke tucht besproken.

In de All. Ev. Luth. Kirchenszeitung vonden wij een stuk over „de zoogenaamde kerkelijke tucht“, waaronder de redactie de aanmerking plaatst, dat het reeds lang haar was toegezonden, maar tot hertoe was achtergehouden. Daar echter onlangs het vraagstuk weder aan de orde gesteld werd, besloot de redactie tot plaatsing, als een bijdrage voor de discussie, niet als haar eindoordeel. Wij zien hieruit duidelijk, dat het Lutherse orgaan eenigszins schoorvoetend het betoog voor de vaststelling van de kerkelijke tucht, al is het ook van de hand van Dr. Funk, „Oberamtsrichter“ te Lübeck, opneemt.

Het is wel begrijpelijk dat men in Duitschland wat huiverig is, om het stuk van de kerkelijke discipline in en door te denken. De kerken zijn ook op enkele uitzonderingen na, niet vrij; in den regel heeft de heer van het land ook zeggenschap over de kerk. Het betoog van Dr. Funk komt hierop neder: Alle menschen die door doop en belijdenis lid werden der Evangelisch Lutherse kerk, moesten zoo eerlijk zijn die kerk te verlaten wanneer zij van het geloof diër kerk afgevallien zijn; doch de ervaring leert het anders. Een menigte menschen, die feitelijk geen leden der kerk meer zijn, willen toch als zoodanig aangezien en behandeld worden! De vraag is nu: hoe heeft de kerk zich tegenover hen te gedragen?

Nergens in het Nieuwe Testament wordt aan de kerk een ambt gegeven op de wijze van de wereldlijke Overheid, die het zwaard draagt als weerkster van de werkers der ongerechtigheid. Wel ligt in Matth. 18: 15-17 opgesloten, dat men zorgen zal voor het zieleheil van den dwalenden broeder, door te trachten hem door leer en vermaning van den verkeerden weg af te brengen. Ook moet uit bovengenoemde plaats afgeleid worden, dat men te zorgen heeft voor de zuiverheid der gemeente, zoodat hij, die alle pogingen om zich te recht te laten brengen hardnekkig wederstaat „als een heiden en tollenaar“ moet beschouwd worden, d. w. z. hij moet behandeld worden als iemand die buiten de kerk staat, want de gemeente mag volgens Ef. 5: 27 „geen vlek of rimpel“ hebben, maar moet „heilig en onberispelijk“ zijn. Daarom is er in de Augsburgsche confessie (art. 28) geschreven, dat tot het opzienersambt behoort, de goddelooszen, wier ondoelsof bestaan openbaar is, uit de Christelijke gemeente uit te sluiten, zonder menschelijke kracht, maar alleen door Gods Woord.

In de „Smalkaldische artikelen“ leest men „dat men openbare en halstarrige zondaren niet zal laten komen tot het sacrament en niet zal toelaten tot eene andere gemeenschapsöfening met de kerk, totdat zij zich beteren en de zonde mijden.“

De kerkenordening die met medewerking van Bugenhagen voor Lübeck tot stand kwam, zegt dat zij geëxcommuniceerd moeten worden, die „dwaalleer onderwijzen, secten maken, het Evangelie lasteren, ongehoorzaam aan Gods Woord zijn, schandelijk huishouden, openbare echtbrekers, zij die dagelijks dronken zijn, Godslasteraars, enz. Deze moeten vijftig vermaand worden, een- en andermaal, door één of twee predikanten, opdat zij zich bekeren. Willen zij niet, zoo houde men ze voor onchristelijke en verdoemde lieden, gelijk Christus ons leert in Math. 18. Daarom late men ze niet tot het sacrament gaan.“

Door een raadsbesluit van 1647 werden de examina cathetica, welke reeds in het begin van de 17e eeuw ingevoerd waren, maar door een langdurige pestepidemie niet gehouden waren, opnieuw weer ingesteld. Er werd bepaald, dat in de vroegpreek, des Zondags, de catheticus van Luther moest worden voorgelezen, terwijl daarna de predikant een half uur lang over een deel daarvan behoorde te preeken. Het volgende haultuur moest besteed worden, om met de schoolknapen en meisjes het gepredikte te herhalen, en wel zoo duidelijk en verstaanbaar, dat de omstanders het mede hoorden, opdat ook dezen, wanneer zij daarover gevraagd worden, voldoende antwoord zouden kunnen geven.

Een raadsbesluit van 1649, dat in 1703 en 1711 hernieuwd werd, bepaalde, dat de verachters van het sacrament, die in één, twee of meer jaren het heilig avondmaal niet hebben bijgewoond, maar in hun zonden voortleefden, na veel vermaan, op voordracht van het consistorium, door den Raad verklaard zouden worden rotte leden der kerk te zijn.

In de kerkorde van 1897 wordt uitgesproken, dat de leden der gemeente recht er op hebben, dat het Woord Gods zuiver gepredikt en de sacramenten naar Christus' instelling bediend worden. Zij zijn daartegen verplicht, Christelijk geloof en een Christelijken levenswandel bij zich zelve en de hunnen aan te kweeken. In 1895 werd den kerkeraad, de uitoefening van de kerkelijke tucht opnieuw opgedragen.

Hieruit leidt Dr. Funk af, dat uit de historie en het bestaande kerkrecht blijkt, dat de kerkeraad in de Lutherse kerk, althans te Lübeck, nog altijd de roeping heeft, om de kerkelijke tucht uit te oefenen, terwijl hij aan hen, die zich door uitspraken van genoemd lichaam bezwaard achten, recht van appel toekent bij de Overheid.

Wij kunnen niet nagaan of dit betoog juist is, maar verheugen ons er in, dat dit vraagstuk aan de orde is gesteld. Wij houden ons er echter van overtuigd, dat als de Deutsche Lutherse kerk ernst gaan maken met de toepassing der tucht, zij tot de overwinning zullen geraken, dat alleen een vrije kerk de discipline naar Christelijken regel kan uitoefenen.

Frankrijk. De strijd van regeringswege tegen de kloosterorden duurt voort. Reeds